

Особливості розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин

Юлія Івчук

старша судова експертка, Закарпатський НДЕКЦ МВС України,
м. Ужгород, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2304-8306>,
e-mail: ivanchuk99y@gmail.com

На основі аналізу методики розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин, виокремлено особливості та ключові моменти розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються за допомогою вибухових речовин, зокрема, під час огляду місця події.

Ключові слова: вибухові речовини; огляд місця події; спеціаліст-вибухотехнік; слідчий; аналіз; вибухові пристрої.

Peculiarities in Investigation of Crimes Involving the Use of Explosives

Yuliia Ivchuk

Stemming from the analysis of the methodology for investigating crimes involving the use of explosives, the paper distinguishes features and key points of investigation involving criminal offenses committed with the use of explosives, specifically during scene inspection.

Keywords: explosives; scene inspection; forensic explosive expert; investigator; analysis; explosive devices.

Розслідування кримінальних проваджень, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв, вибухових речовин викликає певні труднощі, що полягають у збереженні слідової картини після вибуху, своєчасності проведення огляду місця події, вилученні слідів вибуху вибухового пристрою та їх дослідженні. Існує особлива потреба застосування під час огляду місця події спеціальних знань і методів для з'ясування природи вибуху й обставин, які його супроводжують.

Особливе значення під час огляду місця події має залучення спеціалістів, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв і вибухових речовин, тому що первинну й основну інформацію про механізм злочину й особу злочинця слідчий одержує під час дослідження й аналізу певних джерел інформації про протиправну дію, виявлених і вилучених саме під час огляду місця події [2, с. 205].

Безпосередньо на місці події, але до початку проведення огляду, слідчий разом

зі спеціалістом визначають межі території огляду. Для визначення меж огляду місця події за фактом кримінального вибуху слідчому доцільно проконсультуватися зі спеціалістом-вибухотехніком, який, оцінивши силу заряду, спрямованість дії ударної хвилі та інші чинники, може окреслити зону пошуку речових доказів, що дасть змогу раціонально застосовувати наявні сили і засоби [1, с.23].

Спеціаліст-вибухотехнік не лише допомагає виявити речові докази, а й безпосередньо після виявлення може встановити їх належність до конкретної події, тобто надати слідчому орієнтовну недоказову інформацію, яка буде основою для висунування версій, планування розслідування, оптимізації процесу розслідування та розкриття злочину.

Також спеціаліст-вибухотехнік узгоджує зі слідчим оптимальні маршрути підходу та відходу до місця події; проводить інструктаж з інспекторами-кінологами та іншими

працівниками та спеціалістами, які задіяні в проведенні пошуку вибухових матеріалів, щодо особливостей дотримання заходів безпеки та недопущення втрати слідів вчинення правопорушення [4].

Наприклад, на окремих елементах вибухового пристрою, що з тієї або тієї причини не піддалися значним деформаціям і руйнуванням, можуть бути сліди папілярних візерунків рук, які, можливо, належать особам, причетним до здійснення вибуху. Також на місці вибуху можливе виявлення потожирових виділень, крові, волосся, мікрооб'єктів (волокна одягу, сліди нафтопродуктів, частки речовин тощо), що діють змогу отримати інформацію про їх природу, вид матеріалу і його властивості. А за умови їх правильного фіксування й вилучення, такі сліди можуть стати основними доказами у справі, що викликає необхідність призначення дактилоскопічної, трасологічної й інших видів експертиз. На жаль, як свідчить практика, традиційні сліди (рук, ніг, інструментів, транспортних засобів тощо) на місцях вибухів переважно безповоротно втрачаються через безконтрольну присутність великої кількості випадкових осіб. Саме тому є потреба в обов'язковому залученні на місце події спеціаліста-криміналіста, щоб якомога повно та ефективно зібрати всі необхідні докази для розкриття правопорушення.

Також необхідно, щоб спеціаліст-вибухотехнік виконав моделювання на підставі огляду місця події, пов'язаного з використанням вибухових пристроїв і вибухових речовин, урахувуючи локалізацію та інформаційний потенціал виявлених речових доказів. Результати здійсненого спеціалістом ситуаційного аналізу обставин і механізму вчиненого злочину є суттєвими для розкриття кримінальних вибухів, учинених у так званих неочевидних умовах. Реконструкцію вибухових пристроїв спеціалісти здійснюють на підставі ознак впливу вибуху на навколишню обстановку, а також наявних залишків від зруйнованих пристроїв [3, с. 112].

Отже, особливістю організації огляду місця події, пов'язаного із застосуванням

вибухових пристроїв і вибухових речовин, є забезпечення безпеки на кожному його етапі обов'язкове залучення спеціалістів, які мають відповідну кваліфікацію з проведення вибухотехнічних робіт. Застосування сучасних засобів криміналістичної техніки є гарантом ефективності та раціональності слідчої діяльності загалом. Для ефективного забезпечення розслідування злочинів цієї категорії суттєве значення мають цілеспрямоване впровадження передових досягнень криміналістики та розроблення нових методичних положень комплексного дослідження слідів, обставин і механізму вибухів.

Перелік джерел посилання

1. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Приходько Ю. П. Особливості проведення огляду і збору слідової інформації на місці кримінального вибуху. Методичні рекомендації. Київ, 2013. 36 с.
2. Криміналістика. Академічний курс : підручник / Т. В. Варфоломеева, В. Г. Гончаренко, В. І. Бояров. Київ, 2018. 504 с. URL: <https://lib.oa.edu.ua/funds/lecturer-oa/law/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%82.%D0%B2.-%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%84%D0%BE%D0%BB%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%94%D0%B2%D0%B0-%D0%B2.%D0%B3.-%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%B2.%D1%96.%B1%D0%BE%D1%8F%D1%80%D0%BE%D0%B2.-%D0%BA.-%D1%8E%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%BC-1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80-2011.-504-%D1%81> (дата звернення: 01.09.2024).
3. Луценко С. Г. Особливості використання спеціальних знань при розслідуванні

злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв та вибухових речовин. Київ, 2018. 113 с.

4. Інструкція про поводження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підроз-

ділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : затв. наказом МВС України від 19.08.2019 р. № 691. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text> (дата звернення: 01.09.2024).